

TÜRKİYE'DE YEREL DEMOKRASİYİ GÜÇLENDİRME ARACI OLARAK YÖNETİŞİM VE YEREL YÖNETİMLERDE İŞLEYİŞİ

Ahmet Güven

Gaziosmanpaşa Üniversitesi

Dr.Öğr.Üyesi

E-posta:ahmetguvenn@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5073-6345>

Çağatay Alan

Gaziosmanpaşa Üniversitesi

Öğr.Gör.

E-posta:alan.cagatay@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/000-0001-7304-5339>

Özet

1980'li yıllar sonrasında kamu yönetimine hakim olmaya başlayan yeni kamu yönetimi yaklaşımı kapsamında merkezi idarelerin etki alanının yerele kaymaya başlaması, yönetişim adı verilen kavramın kamu yönetiminde adından daha fazla söz edilmesine neden olmuştur. Kamu yönetiminin sorunlarına çözüm sunması düşünülen yönetişim unsurunun özellikle yerel katılım araçlarının kullanılmasında ve yerel demokrasinin güçlendirilmesinde oldukça büyük önemi bulunmaktadır. Halka en yakın yönetsel birimler olan yerel yönetimler ve paydaşlarının yönetişim konusuna bağlılığı yerel demokrasinin güçlendirilmesinde de ve yerel yönetimlerin etkin hizmet sunumunda önemli bir araç olarak görülmektedir. Bu nedenle yerel yönetimlerde genel yönetim ilkelerinin ve uygulamalarının yerine yönetişime dayalı bir yönetim anlayışının benimsenmesi yerel düzeyde yönetime daha fazla destek verilmesine, işlevsel bir yönetim sergilenmesine ve yönetime sahip çıkılmasına katkı sağlayacaktır. Bu çalışmayla Türkiyede yerel yönetişim, yerel yönetişim araçları arsasında gösterilen, halk günleri, muhtar toplantıları, dilekçe,e-belediyecilik ve beyaz masa gibi katılım araçlarına yer verilmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Yönetişim, Yerel Yönetimler, yerel Yönetişim*

Alan Tanımı: *Kamu Yönetimi (Yerel Yönetimler)*

STRENGTHENING DEMOCRACY AS A TOOL FOR LOCAL GOVERNANCE AND FUNCTIONING OF LOCAL GOVERNMENT IN TURKEY

The fact that the influence of the central administrations began to slip in the context of the new public administration approach, which began to dominate the public administration after the 1980s, caused the so-called governance to be mentioned more in public administration. Especially the use of local means of participation and the strengthening of local democracy have a great significance in the element of governance that is intended to provide solutions to the problems of the public administration. Local governments and stakeholders' closeness to the public are regarded as an important tool in the strengthening of local democracy and effective provision of local governments. For this reason, the adoption of a governance-based management approach instead of general management principles and practices in local governments will contribute to greater support for management at local level, to demonstrate functional management and to management. It works with local governance in Turkey, shown on local land governance tools, public days, headman meetings, petitions, e-municipality and place is given to the participation tools such as white table.

Keywords: *Governance, Local Administration, Local Governance*

JEL Code: H70, H75, H79

1. GİRİŞ

Yönetişim kavramı yönetim sürecinde yer alan unsurlarla birlikte yapılan yönetimi ifade etmek için kullanılır. Etkin, kaliteli işlevsel bir yönetim için yönetimin konusunu oluşturan unsurların bu sürece dahil edilmesi önemlidir. Özellikle yerel düzeyde gerçekleştirilen yönetim sürecinde halka yakınlığı ve etki düzeyi genel idarelere göre daha üst düzeyde olan bu birimlerin yönetim unsurunu kullanmaları etkin ve verimli bir yönetim için elzemdir. Halkın karar alma süreçlerine katılması yerel idarelerden beklentilerini yönetime iletmeleri yönetimi etkilemeleri hem hizmet alımında hem de yönetime verilen desteğin devamında önemli bir yere sahiptir. Yerel yönetim olarak adlandırılacak olan yerel halkın yerel yönetim sürecinde rol alması, kararlara katılması, yönetimin bir

parçası olduğunu düşünmesi özelle 1980'li yıllardan sonra Türk kamu yönetiminde görülen değişim ve dönüşümün bir sonucu olarak birçok yasal düzenlemede kamu politikasında kendine yer bulmaya başlamıştır. Demokrasi ekseninde ortaya konan bu politikaların başarısı istenilen düzeyde gerçekleşmemiştir. Bu duruma gerekçe olarak başta merkezi idarenin tutumu başta olmak üzere, demokrasi ve siyasi geçmişimiz, halkın beklentileri, kamu çalışanları ve bürokrasi gibi faktörler yanında ekonomik olarak alt yapı, bilişim ve iletişim araçlarının istenilen düzeyde kullanılamaması gibi teknik ve beşeri birçok unsurun yönetişime dayalı uygulamaları engellediği görülmektedir. Tüm bu durumlara rağmen Türkiye'nin 1980 sonrası demokrasi, katılım, etkin kamu yönetimi hedefleri doğrultusunda olumlu yönde adımlar attığı da göz ardı edilmemelidir. Bu çerçevede yerel yönetimlerin yerel kararlarını almada yönetişime yer veren bir anlayışa sahip olma gayretleri ve bu kapsamda çalışmalarının varlığı da güzel örnekler arasında yer almaktadır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE YÖNETİŞİM VE YEREL YÖNETİŞİM

Bu bölümde öncelikle yönetişim kavramına ve beraberinde yerel yönetimlerde yerel yönetişim olgusunu açıklamaya yönelik kavramlara değinilmektedir.

2.1. Yönetişim

Klasik kamu yönetiminin ortaya çıkardığı olumsuzlukları gidermek adına ortaya çıkan yeni kamu yönetimi anlayışının yönetimde katılımı birlikte yönetimi ifade eden yönetişim olgusuna önem vermektedir. Klasik kamu yönetiminde görülen verimsizlik, tek başına hareket etme isteği yerine birlikte düzenleme, birlikte yönetim, birlikte üretim ve kamu özel işbirliğini gerekli kılan ve adına yönetişim denilen bir anlayışın benimsendiği görülmektedir (Göymen, 2000: 6). Küreselleşme ile birlikte hız kazanan çok yönlü değişim dinamikleri tüm toplumların, gerek sosyo-ekonomik gerekse kültürel hayatında önemli dönüşümlere sahne olmaktadır. Kamu yönetimine ilişkin kavram ve değerler ile kamu yönetimi de bu dinamiklerden yakından etkilenmektedir. Bunların etkisiyle son 25 yıl içerisinde saydamlık, açıklık, katılımcılık, hesap verebilirlik, esneklik, kamu kaynaklarının kullanımında etkinlik ve verimlilik yükselen değerler olarak kamu yönetiminde yerini almasıyla birlikte yönetişim kavramının da öneminin arttığı görülmektedir (DPT, 2011:1). Yönetişim kavramının sahip olduğu ilkeler kapsamında, kamu yönetiminden beklenen hesap verebilen, şeffaf, hukukun üstünlüğünü esas alan, toplumun denetim süreci dahil bütün süreçlerde tam ve bağımsız katılımının sağlandığı, idarenin toplumun etkin katılımının sağlanması

amacına hizmet eder şekilde yurttaş memnuniyetini ve kamu hizmet kalitesini arttırmayı hedeflediği bir yönetim beklentisi istenilmektedir (Kuzey, 2003: 3). Kamu yönetiminde katılımcılık, vatandaşların siyasi karar mekanizmasına ve yönetim sürecine temsil yolu ile ya da doğrudan dâhil olmaları anlamına gelen yönetim kavramı demokrasi olgusunu güçlendiren bir anlam taşımaktadır. İlgililerin yönetime katılımı, günümüzde vatandaş hakları, demokratik yönetim, yolsuzlukla mücadele ve yoksulluğun azaltılması ile birlikte çok daha önemli bir konu haline gelmektedir (Kestellioğlu, 2011:125). Yönetişimle ifade edilen bu olgu iyi yönetim, iyi yönetim gibi kavramlarla güçlendirilmiş, hatta yönetim olgusu sıklıkla iyi yönetim olarak adlandırılmıştır. İlk kez 1989 yılında, Dünya Bankası'nın (DB) Afrika'nın kalkınmasına odaklanan bir raporunda, "ülke meselelerinin yönetiminde politik gücün kullanımı" (1989: 60) şeklinde kullanılan yönetim kavramı, asıl anlamını 1992 OECD ve 1997'de gerçekleştirilen Rio Zirvesi ve Habitat II toplantılarında almıştır. Kavram Türkiye'ye göreceli olarak geç sayılabilecek 2002 yılında TÜSİAD, OECD, DB ve AB ortaklığıyla yapılan "AB Yolunda İyi Yönetişim" adlı bir toplantıyla girmiştir. Kemal Derviş'in "Güçlü Ekonomiye Geçiş" programında yer alan kavram, AKP 58.Hükümeti'nin Acil Eylem Planı'yla birlikte kamu yönetiminin önemli bir parçası haline dönüşmüştür (Güler, 2003:13).

Kamu yönetiminden beklenen etkin yönetim ihtiyacı, şeffaflığı ön plana çıkararak bir denetim anlayışının küreselleşme ve rekabet olgularına paralel bir şekilde ortaya çıkmasına neden olmuştur (Karkacier, vd. 2017: 539). Kamu yönetiminde bu denli kullanım alanı bulan kavram, toplumu yönlendirmek ve yönetmek konusunda sorumluluk dengesinin devletten sivil toplum kuruluşlarına doğru kaymakta olduğunu göstermektedir (Aydın, 2010). Bu durum da yönetim kavramının özünü oluşturan, çoğulculuk, yaygın yetki paylaşımı ve yerinden yönetimler ilkesine yapılan vurguyu güçlendirmektedir (Göymen, 2000: 13). Yönetişim kavramının kapsamını ortaya koyan bu durum özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarını içine alan daha kompleks bir sistemi ve bu sistemin unsurlarının kendi aralarındaki ilişkilerini kapsamaktadır (Kestellioğlu,2011:125). Yönetişim kavramıyla kamu yönetiminde yönetsel alanda ortaya çıkan, demokrasi, meşruiyet, merkeziyetçilik, kırtasiyecilik, etkinsizlik ve verimsizlik gibi sorunların telafisi adına katılımcılık, hesap verilebilirlik, şeffaflık, insan hakları, yerellik gibi kavramların öneminin artması, iktidarın sınırlandırılmasını ve toplumsal sistem içindeki diğer aktörlerle paylaşılmasını gündeme getirmiştir (Bayramoğlu, 2005: 28-35). Bu çerçeve de yönetim "örgütsel amaçların

mükemmel olarak gerçekleştirilmesi için güçlendirilmiş kişilerin, ortak çıkarları kişisel çıkarlarının önüne alarak davrandığı, iletişim ve etkin bilgi paylaşımı, karşılıklı güven ve şeffaflığı benimsemiş, müşterek karar verebilen, duygusal zekâsı yüksek, empatik, proaktif ve sinerjik davranarak gerçekleştirilen örgütsel etkinlikler” olarak tanımlanabilir (Fidan, 2011: 6-7).

2.2. Yerel Yönetişim

Yerel yönetimlerde demokrasinin güçlendirilmesi yönetim adı verilen kavramın yaygınlığı ve kullanımına bağlı olarak artmaktadır (Güven vd. 2017:196-197). Bu önem ve yerel yönetimlerin oynadığı rolün öneminin artmasında yönetim kavramı, önemli bir aktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Bilindiği gibi yönetim merkezi yönetimin elindeki planlama, karar verme, kaynak oluşturma ve bunları harekete geçirme gibi yönetsel faaliyetlerin taşra birimlerine, yerel yönetimlere, yarı özerk kurumlara, meslek kuruluşlarına, gönüllü örgütlere ve şirketlere aktarılmasını öngören bir kavramdır (Akyel ve Köse, 2010: 13). Merkezden yerele aktarılan yetki, görev ve sorumluluklar yerel idarelerin halkın beklentilerine daha olumlu cevaplar veren halkın katılımını ön plana çıkaran yani yönetim odaklı bir yönetimin gündeme gelmesi toplum tarafından beklenen bir durumdur. Toplum açısından yerel yönetimlere verilen değer ve önem düşünüldüğünde yerel yönetimlerin yerel ihtiyaçların karşılanmasında yönetsel birimlerin başında geldiği görülmektedir (Güven vd.2017:189). Bu denli önem atfedilen yerel idarelerin 1980’lerden itibaren, çok önemli bir değişim sürecinden geçtiği ve bu değişim sürecinin, literatürde bir üst başlık olarak “yerel yönetim” biçiminde kavramlaştırıldığı görülmektedir. Yerel yönetimlerde yönetim unsurunun yerine yönetime dayalı yönetim anlayışının kabul edilmesi, yerel yönetimlere bakış açısı itibarıyla bir zihniyet değişimine işaret etmektedir (Bıçkı ve Sobacı, 2011:215). Yönetişimin yerel idarelerde uygulanmasında kullanılan en önemli araçlardan birisi hiç kuşkusuz yerel halkın katılımına imkan veren katılım olgusudur. Dünyada ortaya çıkan yoksulluk, açlık, hastalıklar, ekosistemin bozulması, eşitsizlikler, eğitim sistemlerinin bozulması, insan hakları ihlalleri ve benzeri çok sayıda sorunun, vatandaşların katılım eksikliğine bağlı olduğu yönünde yaygın kanı bulunmaktadır (Ökmen ve Görmez, 2009: 109).

3.TÜRKİYE’DE YEREL YÖNETİŞİM

1985’de Avrupa Konseyi Bakanlar Kurulu tarafından resmen kabul edilen Şart,1 Eylül 1988’de yürürlüğe girmiş, Türkiye Cumhuriyeti tarafından 3723 Sayılı yasa ile onaylanan Şart; Bakanlar Kurulu’nun 92\3398 sayılı uygun bulma kararı ile

yürürlüğe girerek günümüze kadar ulaşmıştır (Keleş, 2011: 55). Şartın özünü oluşturan yerel yönetimlerde etkin katılım, idari ve mali özerklik, demokratik yönetime yapılan vurgu beraberinde yerel yönetişim olgusunu ön plana çıkararak kavramlar arasında görülmektedir. Yerel yönetişim kamu yönetiminde yönetişim sürecinin yerel yönetimler ekseninde sürdürüldüğü bir süreci ifade eden ve yerel yönetimlerle birlikte yeni bir modelin ortaya çıkması için karşılıklı etkileşimi zorunlu kılan bir anlam ifade etmektedir (Demir, 2014:165). Yönetişimin türevi olan yerel yönetişim, yönetişim içinde değerlendirilen yönetimin anlamının değişimi, yönetimde yeni bir süreç, kuralların değişimi ve yönetimde yeni yöntem gibi anlamlar içermektedir (Rhodes, 1996: 652).

Halktan gelen talepler ve yönetim sürecinde etkinlik ve verimlilik beklentileri yerel yönetişime verilen önemi artırmaktadır. Yöneten ile yönetilen arasındaki uçurumun ortadan kaldırmayı amaçlayan, çoklu aktör yapısıyla, halkı mümkün olan her alanda karar alma süreçlerine eklemeyi amaçlayan ve kamusal hizmetlerin etkin, verimli ve şeffaf bir şekilde sunumunu öngören yönetişim, toplum ve ülkenin kaynaklarını yönetime aktaran yeni bir süreç olarak algılanmaktadır (Ökmen ve Görmez, 2009:118). Bu tercihin oluşmasında yeni kamu yönetimi yaklaşımının tüm kamu yönetimine yansması kamu yönetimi için uygun bir model olarak önerilen ve kamu yönetimi, özel kesim ve sivil toplum işbirliğinde yönetim olarak ifade edilen yönetişim ister istemez gündeme gelmektedir (Karaman, 2000: 37-53). Genelden yerele yönetişimin aktarılması Türk yerel yönetimlerinde demokratik, katılımcı ve paydaşlara daha çok söz hakkı veren bir model olarak öne çıkmaktadır (Özgökçeler, 2014: 72). Yerel yönetişim yönetsel bir model olarak değerlendirildiği takdirde farklı unsurların bir araya gelmesi sonucunda yeni bir yönetim algısının ortaya çıkartılması ihtiyacını gündeme getirmektedir. Bu gündem devlet, yerel idareler ve sivil toplum kuruluşlarının ortaklaşa giriştikleri faaliyetler sonucunda belirlenmektedir (Demir ve Yavaş, 2015: 56). Kamu yönetimi alanında yaşanan değişim, dönüşüm ve gelişmeler, merkezi yönetimin yanında ona yardımcı olan ve anayasal birimler olan yerel idareleri de doğrudan etkilemektedir (Akçakaya, 2017:106). Halkın yönetilen olmaktan çıkarak, yönetime her aşamada katılan, sorumluluk alabilen ve denetleyebilen bir konuma gelmesi ile katılım konusunda yaşanan sorunlar, ulusal ve yerel düzeyde yeni katılım yollarının geliştirilmesini gerektirmiş ve bu durum yerel yönetişimin zorunlu hâle gelmesine neden olmuştur (Özgökçeler, 2014: 72).

4. TÜRKİYE'DE YEREL YÖNETİŞİM ARAÇLARI

4.1. Halk Günleri

Belediyelerde, belediye başkanı tarafından düzenlenen haftanın veya ayın belli günlerinde gerçekleşen halk ile yapılan toplantılardır. Burada amaç, halkın sorunlarını, isteklerini ve beklentilerini belediye başkanları başta olmak üzere kent yöneticileriyle yüz yüze görüşerek iletmesidir. Seçmenin istediği her an başkanla görüşme fırsatının olmaması ve bunun ötesinde başkanla görüşmek için randevu almaktaki zorluklar bu tür günlerin düzenlenmesini gerektirmektedir. Halk günleri sayesinde halk sorunlarını doğrudan ve daha rahat anlatma olanağına kavuşur ve böylece sunulan hizmetler daha etkili ve verimli olarak vatandaşlara geri dönüşü sağlanır (Yalçındağ, 1996: 142). Bu toplantılar 1990'lı yıllar itibariyle yaygın olarak düzenlenmeye başlanmıştır. Yapılan toplantılarda isteklerin iş ve yardım ağırlıklı olması, yeterli ön bilgilendirme olmaması, popülizm kaygıları ve tek adamlığa ağırlık vermesi ve kurumsallaşmaya dair çekinceleri ortaya koymuştur.

4.2. Muhtar Toplantıları

Seçimle iş başına gelen muhtarlar, sorumluluk ve ast üst ilişkisi ve denetimi açısından mülki idare amirlerine bağlıdırlar. Yetki ve sorumluluk bakımından mülki amirlerle ilişkilendirilen muhtarlar merkezi yönetimin yardımcı bir kuruluşu haline getirilmişlerdir. Belediyelerle olan ilişkileri de doğrudan değil dolaylıdır. Oysa mahalle muhtarlarının doğrudan belediye ile ilişkilendirilmeleri durumunda, mahalle halkının belediye ile işlerinin sağlıklı yürümesi ve mahalle muhtarlarının şehir yönetimine katılmalarını sağlayabilir (Bulut, 2001: 49). Tabana en yakın olan muhtarların şehir yönetimine katılmaları yönetişimin hızlanması adına önemli bir gelişme olacaktır. Bunu göz önünde bulunduran belediye başkanları muhtarlar ile belli dönemlerde toplantılar yapmaktadır.

4.3. Dilekçe

Önemli bir bilgilendirme kaynağı olan dilekçeler ülkemizde Anayasal bir hak olarak düzenlenmiştir. Bireysel çıkarların korunması olanağı dilekçe yoluyla sağlanırken, kamusal sorunlar ve kamusal çıkarların korunması amacıyla son yıllarda çeşitli yasalarda bireysel başvuru hakkı da getirilmiştir (Çukurçayır, 2003: 193). 1982 Anayasasının 74. Maddesinde: “Vatandaşlar ve karşılıklılık esası gözetilmek kaydıyla Türkiye'de ikamet eden yabancılar, kendileriyle veya kamu ile ilgili dilek ve şikâyetleri hakkında, yetkili makamlara ve Türkiye Büyük Millet Meclisine yazı ile başvurma hakkına sahiptir. Kendileriyle ilgili başvuruların

sonucu, gecikmeksizin dilekçe sahiplerine yazılı olarak bildirilir” (Anayasa, 1982) hükmü getirilerek vatandaşlara tüm kamu kurum ve kuruluşlarına dilek ve şikâyetlerini iletme hakkı tanınmıştır. Dilekçe yoluyla yönetime katılma, masrafsız ve kolay olması nedeniyle, vatandaşların en çok kullandığı yöntemlerin başında gelmektedir (Duman, 2006: 96).

Günümüzde 4982 Sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu kapsamında bireylerin devlet kurum ve kuruluşlarının görevlerinden dolayı sahip oldukları bilgilere ulaşabilme hakları vardır. Kanun kapsamında, vatandaşlar kendileriyle doğrudan ilgili olsun veya olmasın, merak ettikleri herhangi bir bilgiyi elde edebilirler. Her kurum ve kuruluşa başvurarak bilgi almak mümkündür. Bütün kurum ve kuruluşların internet sayfalarında bu hakkın kullanımını sağlamak için doldurulan bir bölüm mevcuttur. Kurum ve kuruluşlar, bazı istisnalar dışında her türlü bilgi ve belgeyi başvuranların yararlanmasına sunmakla yükümlüdür. Başvurulan kurum ve kuruluş söz konusu başvuruları etkin, süratli ve doğru sonuçlandırmakla görevlidir. Kurum ve kuruluşlar, başvuranlara on beş gün içinde yanıt vermek zorundadır. Yanıt yazılı olarak postayla veya elektronik ortamda bildirilir. Başvurunun reddedilmesi hâlinde, ret kararının gerekçesi ve buna karşı başvuru yollarının da yazıda belirtilmesi gereklidir (04.04.2018, www.bilgi.edu.tr).

Dilekçe hakkı, belediyeler için önemli bir bilgilendirme kaynağı olabilecek özellikler taşımaktadır. Ancak bu yöntemin başarılı olması, dilek ve yakınmalarını dilekçe yoluyla yönetime ileten yurttaşlara yönetimin olumlu bakmasına bağlıdır. Eğer, dilekçelerde yer alan istekler değerlendirilmiyor ve önemsenmiyorsa, yönetimin kendini geliştirmesi, hepsinden öte, etkin bir hizmet sunması olanaksızlaşır. Yani yöntemin başarısı yönetimin tutumuna bağlıdır (Duman, 2006: 107).

4.4. Kamuoyu Araştırmaları

5393 Sayılı Belediye Kanununun 15. maddesinde belediye, beldede yaşayan vatandaşların belediye çalışmalarıyla ilgili görüş ve düşüncelerini tespit etmek amacıyla kamuoyu yoklaması ve araştırması yapabilir hükmü yer almaktadır. Bu hüküm belediyelere çeşitli hizmetlerle ilgili halkın görüş ve düşüncelerini alabilme imkânı tanımıştır. Ancak kamuoyu yoklaması ve araştırması yapıp yapmamayı belediyelerin isteğine bırakmıştır. Bu nedenle kanunla getirilen düzenlemenin, belediyelerin karar mekanizmalarında çok etkili olamayacağı düşüncesi hâkimdir. Kamuoyu yoklamalarının veya araştırmalarının zorunlu hale getirilmesi, kentin kaderini belirleyecek konularda, karar alım süreçlerinde halkın

etkisini önemli ölçüde arttıracığı düşünülmektedir (Turgut, 2010: 424). Günümüzde belediyelerin kamuoyu araştırmalarını kendi internet sayfalarında yaptıkları anketler yoluyla gerçekleştirdikleri görülmektedir. Bu yöntemle bir taraftan hızlı sonuç alındığı, diğer taraftan da araştırmaların masrafsız bir şekilde gerçekleştiği ve bundan dolayı belediyelerin bu yöntemle sık başvurdukları görülmektedir.

4.5. Referandum

Siyasî iktidar tarafından alınan bir kararın yönetilenler tarafından kabul edilip edilmediğini belirlemek için yapılan halk oylamasına referandum denilmektedir. Referandumda halkın iradesi idareye doğrudan doğruya yansımakta olup doğrudan demokrasinin güzel bir örneğidir. Referandum, yerel yönetimlere katılım olanaklarını çok büyük ölçüde genişleten bir uygulamadır. Yurttaş sorumluluğu konusunda genel seçimlerde oy kullanmanın ötesinde yurttaşın önüne seçim yapabileceği, tercih yapabileceği yeni bir alan açmak açısından son derece önemlidir. Referandum yurttaşlarla tartışma için uygun bir kamusal forum fonksiyonuna sahip ve yine referandumun son derece önemli bir fonksiyonu; bazı özel çıkar çevrelerinin, kent içinde mafyalaşmış çevrelerin yerel yönetim etkileri üstünde kurabilecekleri muhtemel baskıları belirli ölçüde ortadan kaldıracak bir yöntemdir (Göymen, 2000: 3).

Belediyeler belirledikleri alanlarda hayata geçirmek istedikleri projeleri kimi zaman çıkan uyuşmazlıklar sonucu halk oylamasına giderek nihai çözüm yolunu bulmaktadır. Kendi mahallesinde veya ilinde yapılacak olan çalışmanın yönünü değiştirebilen vatandaş, kendini yönetimin bir parçası olarak görmesiyle beraber yönetimin karar alma süreçlerine olan halk katılımı da artacaktır. Demokrasi anlayışının gereği olan referandumun, farklı düşünce yapılarına sahip olan insanları, ortak bir düşünce etrafında bir araya getirmesiyle yerel yönetim anlayışının hayata geçirilmesini hızlandıracaktır.

4.6. E-Belediyeçilik (Elektronik Belediye)

Elektronik alanında kamu yönetimi anlamında gelinen aşama, kamu hizmetlerinin yaygın bir şekilde elektronik olarak sunulması, yani vatandaşın devlet kapısına gitmeden bulunduğu yerden elektronik yoldan hizmete ulaşmasıdır. Bu gelişme e-Devlet (elektronik-Devlet) olarak kavramlaştırılmaktadır (Aydın, 2016: 173).

E-belediye olarak adlandırılan belediyelerdeki e-devlet uygulamalarının etkili bir şekilde kullanımı, birçok hizmet ve güncel bilgiye vatandaşların günün her saati

kolay ve ucuz erişimini sağlamanın yanında belde sakinlerinin belediye yönetimine dilek ve şikâyetlerini iletebilmelerine imkân tanımaktadır (Çukurçayır, 2009: 85). E-belediyecilik ile hem vatandaş-yerel yönetim arasındaki, hem de vatandaşların kendi aralarındaki iletişimin iyi bir noktaya ulaştırılması hedeflenmektedir. Çeşitli hizmetlerle ilgili birçok işlem gerçekleştiren ve güncel bilgilere erişen vatandaşlar, internet sitesinde yer alan “Başkana ulaşın” ve “Online Anket” gibi bölümler aracılığıyla belediye yönetimlerine görüş ve düşüncelerini doğrudan ileterek yerel düzeydeki yönetsel süreçlere aktif olarak katılabilmektedirler. Belediyeler vatandaşlara e-belediyecilik konusunda kesin ve ciddi geri dönüşümler yapabildiği takdirde, insanlar belediye ile ilgili tüm işlemlerini belediyeye gelmeden gerçekleştirebilecektir. Aynı zamanda belediye anketlerine katılarak yönetim kararlarına katkı sağlayabileceklerdir. Bunun sonucunda e-belediyecilikle birlikte halkın yönetime olan ilgisi artacak ve yerel yönetişimin hayata geçmesi hızlanacaktır.

4.7. M-Belediyecilik (Mobil Belediye)

M-Devlet, devletin mobilize (gezici = seyyar) olması veya kamusal hizmetlerin sabit olmadan, mobil veya hareketli araçlarla vatandaşın ayağına gelmesi modelidir (Aydın, 2016: 178). Günümüzde kamu kurumları ve vatandaşlar, cep telefonları ve taşınabilir iletişim cihazlarıyla her ortam ve şartta rahatça iletişim kurabilmekte ve kamusal hizmetler vatandaşlara daha çabuk ulaştırılabilmektedir. Mobil uygulamalar, vatandaşlarla karşılıklı iletişim kurma noktasında, yerel demokrasinin en önemli uygulama alanını oluşturan belediyeler için de önemli bir işlev görmektedir. Son yıllarda m -devlet uygulamalarının sunduğu olanakların farkında olan birçok belediye mobil belediye adı altında her geçen gün yeni bir m-devlet uygulamasını hayata geçirmektedir. Yönetişim yaklaşımı doğrultusunda gerçekleştirilmeye çalışılan mobil uygulamalar sayesinde belediyeler, bir taraftan hizmetlerini zaman ve mekândan bağımsız olarak daha iyi sunarken; diğer taraftan, vatandaşların görüş ve düşünceleriyle yönetime katılımlarını sağlayarak yerel demokrasinin gelişmesine katkıda bulunmaktadır.

M-belediyecilik uygulamaları, vatandaşa sunulan hizmetlerin erişilebilirliğini arttırmanın yanında katılımcı demokrasinin yerel boyutta hayata geçirilmesinde de önemli rol üstlenecektir. Bir başka deyişle, gelişimini teknolojik gelişmelere bağlı olarak sürdüren m-belediyecilik uygulamaları, vatandaşların kamu hizmetlerine erişimini kolaylaştırmakla birlikte yerel faaliyet ve kararlara halkın doğrudan katılımını sağlayarak temsili demokrasinin işleyişinden kaynaklanan sorunları

belirli ölçüde de olsa giderecektir. Mobil belediyeçilik, halkın yerel yönetimlere katılım kanallarını önemli ölçüde geliştirerek yerel yönetişimin güçlenmesine olanak sağlayacak ve fiili imkânsızlıklar nedeniyle, doğrudan demokrasiden, temsili demokrasiye doğru yaşanan süreci, şehirlerde tersine çevirmenin yolunu açacaktır (Arslan, 2017: 25).

4.8. Beyaz Masa

Bu uygulama, Türkiye’de ilk defa İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından 1994 yılında “Beyaz Masa” adı altında kurulmuşlardır (Aksoy, 2006: 58). Bu uygulamanın temel amacı, vatandaşları karmaşık bürokratik işlemler içinde boğulmasını engellemek ve onların çeşitli istek, şikâyet ve görüşlerini tek bir noktadan ilgili birimlere iletmektir. Bunun sonucunda, vatandaşlar tek bir ofise müracaat etmekte, gelen müracaatlar, bu ofisteki personel tarafından tek elden çözülmeye çalışılmakta ve bu süreçte işlemlerin safahatı hakkında vatandaşlar bilgilendirilmektedir. Profesyonel görevliler tarafından bürokrasinin karmaşık ve hantal işleyişinden uzak tutulan vatandaşlar, bir taraftan kamu hizmetlerinden hızlı bir şekilde yararlanırken, diğer taraftan da birçok konu ve belediye birimiyle ilgili dilek ve şikâyetlerini tek elden belediye yönetimine iletebilme olanağı bulunmaktadır (Kaya, 2007: 182).

Yerelde yaşayan bölge sakinleri ile belediye arasında iletişim görevi üstlenen Beyaz Masa biriminde, üst mercilere gitmeden sorunlarının çözülebileceği güvencesinin halka verilmesiyle, belediye çalışmalarına olan katılımın yolu açılmış olacaktır. Beyaz Masa birimiyle gerçekleşen etkileşim sonucunda vatandaşın dile getirdiği sorunlarla ilgilenildiğinde, vatandaş, kent ile ilgili meselelere karşı duyarlı olmaya çalışacak ve karar alma sürecine katılma isteği duyacaktır. Şehri sahiplenme duygusu artan vatandaş yönetimin karar alma süreçlerine daha çok katılma isteği duymasıyla yerel yönetişimin sağlanması hız kazanacaktır.

4.9. Sosyal Medya

Yönetişim için önemli bir kaynak olan sosyal medya araçları kolay, hızlı ve masrafsız bir iletişim yöntemi olma özellikleri sayesinde kamu kurum ve kuruluşları tarafından halka bilgi ve hizmet sunumunda öncelikli olarak tercih edilen medya araçlarından biri haline gelmişlerdir. Toplumun görüş ve ihtiyaçlarını sosyal ağlar üzerinden alabilmek, halkın nabzını daha kolay tutmak

ve bu sayede daha hızlı ve etkili çözümler üretmek yönetim için sosyal medyanın kullanımının gerekliliğini göstermektedir (Arslan, 2017: 26).

5.SONUÇ

Yönetişim kavramı, çok-aktörlü ve ortaklaşa yönetimin adı olarak kamu yönetimi literatüründe sıklıkla kullanılmaktadır. Söz konusu kavram, dünyada olduğu gibi Türkiye’de de uygulama alanı giderek genişleyen ve toplumun farklı kesimlerinin yönetime iştiraklerinin sağlandığı bir yaklaşıma gönderme yapmaktadır. Yönetişim kavramıyla katılımcı demokrasi, hukukun üstünlüğü, şeffaflık, sorumluluk, eşitlik, etkinlik, hesap verebilirlik ve stratejik vizyon gibi kavramların ön plana çıkarılmaya çalışılmaktadır. Yönetişimin küresel ve bölgesel düzeylerden sıyrılıp, daha mikro düzeyde ele alındığı bir anlayış olan yerel yönetim ise; yerel ölçekte (demokratik nitelikte) tüm toplumsal sektörlerle karşılıklı etkileşim içinde gerçekleştirilen yönetim sürecini tanımlamada kullanılan bir kavramdır. Söz konusu kavram, farklı çevrelerce farklı açılardan hem olumlu hem de olumsuz bir şekilde yaklaşılmaktadır.

Yönetişim kamu yönetiminde tek aktörlü yönetimden çok aktörlü yönetime geçiş aşamasında kilit bir görev üstlenmektedir. Yönetişim devlet, özel sektör ve sivil toplumu bir bütün haline getirerek kamu yönetimine dâhil etmeye çalışmaktadır. Bununla birlikte yönetişimin yerel yönetimlere vurgu yapan bir diğer açılımı da yerel yönetim ilkesidir.

Yerel yönetim yerel yönetimleri fiili olarak kamu yönetimi yapısına dâhil eden ve yerel halkın yönetimde pasif bir durumdan aktif bir konuma geçmesini öngören bir yönetim anlayışını oluşturmaktadır. Aynı zamanda yerel yönetim, yerel düzlemde, yönetilen toplumdaki yöneten topluma geçişi sağlayan süreci ifade etmektedir. Bu sürecin başarısı ve sürdürülebilirliği, yönetim düşüncesinin yerel nitelikli projelerde uygulanabilir olması ile bağlantılıdır.

Yerel yönetişimin yerel düzeyde var olabilmesi ve kendisine uygulama alanı bulabilmesi için yerel demokrasinin sağlanması, hizmet kalitesinin belirli bir seviyenin üzerine çıkması ve yerel sorunların merkezi yönetim haricinde ve yerel düzeyde çözülebilmesi için yerelin bilgi birikiminin ve kaynaklarının kullanılması gerekmektedir.

Sonuç itibarıyla klasik kamu yönetimi yapısının artık yönetimde verim sağlayamadığı gerçeğinden yola çıkılarak vatandaş odaklı bir yönetime doğru geçiş yapılması ihtiyacı kaçınılmaz bir hale gelmiştir. Bu kapsamda yerelleşme,

yönetişim ve yerel yönetim kilit görevler üstlenerek daha şeffaf, katılımcı, hesap verebilen ve özgürlükçü bir kamu yönetimi yapısına geçiş yapılmasını öngörmektedir. Bunun için uluslararası kuruluşlarca o yörede yaşayan insanları önceleyemeyen kavramların empoze edilmesine aslında ihtiyacımız yoktur. Bir kentin kalkınmasının demokrasiye, kültürel gelişmeye, insana ve insanlığa hizmet edebilmesi halkın siyasal süreçlere etkin katılımına bağlıdır. Belediye yönetimleri de hemşerileriyle birlikte aktif yurttaşlık kavramının içinin doldurulmasında her şeye rağmen demokrasi okulu olma görevini sürdürmelidir.

6.KAYNAKÇA

- Akçakaya, M. (2017). Yeni Yönetim Anlayışının Yerel Yönetimlere Yansımaları. Akyel, R. & Köse, H. Ö. (2010), “Kamu Yönetiminde Etkinlik Arayışı: Etkin Kamu Yönetimi İçin Etkin Denetimin Gerekliliği”. Türk İdare Dergisi, Sayı: 466, ss.9-45.
- Arslan, Ş., (2017). “Türkiye’ de Yerel Yönetişim ve Kent Konseyleri: Adana Örneği”, Yüksek Lisans Tezi, Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.
- Aydın, A. H. (2010). Yönetim Bilimi. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Aydın, A. H., (2016). “Kamu Yönetimine Giriş”, Seçkin Yayınları, 3. Baskı, Ankara.
- Bayramoğlu, S. (2005). Yönetişim Zihniyeti: Türkiye’de Üst Kurullar Ve Siyasal İktidarın Dönüşümü, İletişim Yayınları, İstanbul.
- Bıçkılı, D. ve Sobacı, M. Z. (2011). Yerel Yönetimden Yerel Yönetişime: Post-Fordizm Bağlamında Yerel Yönetimleri Anlamak. Yönetim Bilimleri Dergisi, 9(2).
- Bulut, Y., (2001). “Büyük Şehirlerde Katılımlı Yönetimin Hayata Geçirilmesinde Rol Oynayan Etmenler”, Muğla Üniversitesi SBE Dergisi, 1 (1), ss. 47-63.
- Çukurçayır, M. A., (2003). “Yurttaş Odaklı Yerel Yönetim”, Çizgi Yayınları, İstanbul.
- Çukurçayır, M.A. (2009). “Yurttaş Odaklı Yerel Yönetim”, Çizgi Kitabevi, Konya.

Demir, K. A. (2014). Klasik Kamu Yönetimi Yapısından Yerelleşmeye Geçiş: Yönetişim Kapsamında Bir Değerlendirme. Anemon Muş Alparslan Üniversitesi SBE Dergisi, 2(2).

DPT, (2011). Kamuda İyi Yönetişim, Özel İhtisas Komisyonu Raporu, [Http://Ekutup.Dpt.Gov.Tr/](http://Ekutup.Dpt.Gov.Tr/), (01.12.2017).

Duman, F., (2006). “Belediyelerde Yönetişim ve Müşteri-Vatandaş Odaklılık Tartışmaları”, Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.

Fidan, Y. (2011), “Yönetimden Yönetişime: Kavramsal Bir Bakış”, Yalova Sosyal Bilimler Dergisi, S.1: 5-10

Göymen, K. (2000). Türkiye’de Yerel Yönetimler Ve Yönetişim: Gereksinmeler, Önermeler, Yönelimler. Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi, 9(2), 3-13.

Güler,B.A.(2003), “Devlette Reform”, Kamu Yönetimi Dünyası, S. 13.

Güven, A. Karkacıer, A ve Şimşek T. (2017). Merkezileşme Yerelleşme Tartışmaları Kapsamında Yerel Yönetimlerde Vesayet Denetimi Sorunu, Bilgi Ekonomisi ve Yönetimi Dergisi, 12(2).

<http://www.bilgi.edu.tr/tr/haberler-ve-etkinlikler/haber/3010/bilgi-edinme-hakknn-kullanlmas-ve-uygulamadan-ornekler/>, (04.04.2018)

Karaman, Z. (2000), “Yönetim Stratejilerindeki Gelişmeler” Türk İdare Dergisi, 72/426, Ankara: İçişleri Bakanlığı.

Karkacıer, A. Güven A. ve Aslan E. (2017). Şeffaf Yönetim Anlayışı İçerisinde Denetimin Rolü, 13. Uluslararası Bilgi, Ekonomi Ve Yönetim Kongresi, 18-21 Mayıs 2017, Azerbaycan, Bakü.

Kaya, E., (2007). “Belediyelerde Toplam Kalite Yönetimi”, (Editörler: Erol Kaya, Hulusi Şentürk, Osman Danış, Sami Şimşek), Modern Kent Yönetimi - I, Okutan Yayıncılık, İstanbul.

Keleş, R. (2011). Yerinden Yönetim Ve Siyaset, Cem Yayınevi, 7. Basım, İstanbul.

Kestellioğlu, G. (2011). Yerel Demokrasi ve Kent Konseyleri: Kahramanmaraş Örneği. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 1(1), 121-140.

Kuzey, P. (2003). “Şeffaflık Ve İyi Yönetişim”, İyi Yönetişimin Temel Unsurları, T.C.Maliye Bakanlığı Avrupa Birliği Ve Dış İlişkiler Daire Başkanlığı Yayını, Ankara.

Kuzey, P.,(2003). “Şeffaflık Ve İyi Yönetişim”, T.C. Maliye Bakanlığı İyi Yönetişimin Temel İlkeleri, Ankara.

Ökmen, M, Görmez, K. (2009) “Türkiye’de Yerel Gündem 21 Ve Yerel Yönetişim Uygulamaları”, Yerel Yönetimlerin Güncel Sorunları (Edit. K.Görmez, M.Ökmen), Beta Yayını, İstanbul.

Ökmen, M. ve Görmez, K., (2009). “Türkiye “De Yerel Gündem 21 Ve Yerel Yönetişim Uygulamaları”, Edt. Görmez, K.ve Ökmen, M., Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Güncel Sorunları, Beta Yayın, İstanbul.

Özgökçeler, A. G. S. (2000). Yerel Kalkınmada Etkin Bir Kavram:“Yerel Yönetişim”[Bursa Kent Konseyi Örneği]. İş, Güç Endüstri Ve İnsan Kaynakları Dergisi, 16(1).

Rhodes, R. (1996), 'The New Governance: Governing Without Government', Political Studies, 44, Blackwell Publishing, S.652-67.

Sobacı, M. Z. (2007). “Yönetişim Kavramı Ve Türkiye’de Uygulanabilirliği Üzerine Değerlendirmeler”, Yönetim Bilimleri Dergisi , Cilt: 5, Sayı: 1, S. 219-236.

Turgut, K., (2010). “Belediyelerde İyi Yönetişime ilişkin Düzenlemeler ve Uygulamalar”, Ed. M. Akif Çukurçayır, H. Tuğba Eroğlu, Hülya Eşki Uğuz, Yönetişim: Kuram- Boyutlar-Uygulama, Çizgi Kitabevi, Konya, ss. 415-446.

Yalçındağ, S (1996), Belediyelerimiz ve Halkla İlişkileri, TODAİE Yayın No: 275,